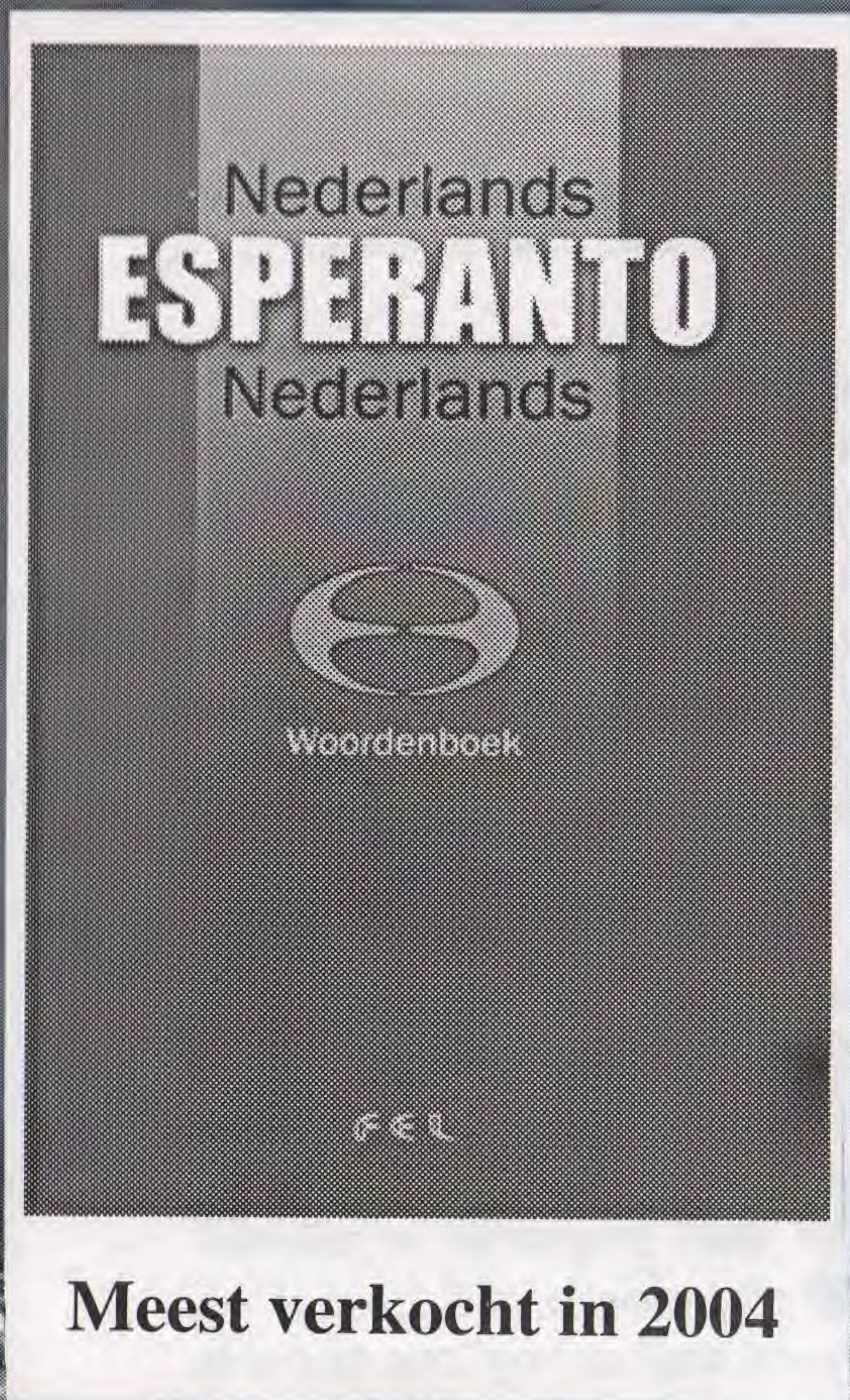

Meest verkocht in 2004

Op de korrel genomen (p 4)

Honderd jaar groene boekje (p8)

Esperanto en kinderen (p10)

Tweemaandelijks tijdschrift over alternatieve communicatie en Esperanto

HORIZON.TAAL

36ste jaargang 2005\3(213)
mei-juni

HORIZONTAAL

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 33ste jaargang.

Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00
fax: 03 233 54 33
E-post: horizon.taal@skynet.be
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 20,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55
of Fortis 001-2376527-06;

Redactie:

Lode Van de Velde

Medewerkers:

Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, Jean Pierre VandenDaele, Emiel Van Damme, Agnes Geelen, Ivo Durwael, e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1:	250	625	1000
formaat 1/2:	150	375	600
formaat 1/3:	110	275	440
formaat 1/4:	80	200	320
formaat 1/6:	55	140	220
formaat 1/12:	30	75	120

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie
van een door u drukklaar geleverd exemplaar.

Op deze tarieven geldt het bijkomend BTW-tarief van 21%.

Kleurtoeslag bedraagt 125 euro per kleur en per inlassing.

In vorig nummer van Horizontaal verscheen een artikel over Esperanto en humor. Terecht heeft een lezer opgemerkt dat de Esperanto-vertaling van de Suske&Wiske-strip Het Ketelige Ketje (*La Brusela Bubo*), niet vermeld is. Bij deze dus een rechtzetting. De strip staat trouwens ook in de boeken-top10 op pagina 12, met een verkoopscijfer van ongeveer één album per week.

Ook het aantal Monato-abonnees is hoopgevend: in juni zitten we meestal rond de 1250 abonnees, maart in maart dit jaar waren het er af 1320! Nog niet voldoende om de subsidies te vervangen, maar we zijn op de goede weg! Niet opgeven dus! Werf nieuwe abonnees aan, werf reclame-advertenties, geef nieuwe adressen op van mogelijke geïnteresseerden, enz. enz.

Ook voor vrijwilligers is er werk te doen in het Esperantokantoor, of in de bibliotheek van Kortrijk. Dus, al wie een beetje tijd over heeft, is meer dan welkom om en handje uit te steken. Contacteer <ivo@fel.esperanto.be> voor meer info, of bezoek onze webstek.

Er werden trouwens nieuwe domeinnamen geregistreerd voor snellere en makkelijkere toegang tot enkele belangrijke onderdelen van onze webstek. Surf dus snel naar:

www.retbutiko.net
www.monato.net

Ziezo, draai dan nu de bladzijde maar om en lees verder…

Lode Van de Velde

INHOUD

Als redacteur van een tijdschrift over taal en taalproblematiek krijg ik vaak krantenknipsels van artikels die op één of andere manier iets te maken hebben met taal. Spijtig genoeg heb ik de tijd niet om deze in elk nummer van Horizontaal te verwerken. We hebben hiervoor trouwens al de rubriek 'Nieuwsbrief Taalproblematiek'. Toch wil ik jullie deze schat van informatie niet onthouden, vandaar dat ik nu een bloemlezing geef uit de artikels die ik in het voorbije (half) jaar ontvangen heb...

Zo lezen we in De Morgen 'Honden zijn taalvaardiger dan apen' (7-9-2004) en 'Ratten kunnen verschillende talen onderscheiden' (12-1-2005). Bij dit laaste Spaanse (!!) onderzoek werd aangetoond dat ratten een onderscheid kunnen maken tussen het Nederlands en het Japans.
Hierbij stel ik me uiteraard de vraag wat het nut van zulk onderzoek is. Het taalprobleem van de menselijke leden in de EU is niet eens opgelost, laten we dan niet beginnen met het taalprobleem tussen de verschillende dieren aan te pakken. Ik vraag me af hoeveel werkuren en hoeveel (belastings?)geld aan zulke onderzoeken besteed wordt? Het enige dat zo'n onderzoek bevestigt is gewoon het feit dat een hond of een rat tot alles bereid is, zolang ie maar te eten krijgt. Zelfs zijn uitwerpselen neerleggen in de vorm van een chinees karakter, als je het mij vraagt – of als je het de hond aanleert uiteraard. Maar dat idee zal ik maar niet aan wetenschappers voorleggen, of ze gaan het nog proberen ook. Zwijgen hierover dus. T ja, als zelfs de invloed van de passaatwinden op het paargedrag van de roze olifanten al bestudeerd is, waar moet je dan in godsnaam nog je thesis over schrijven?

Verder lezen we 'Fluiten is ook een taal'. De meeste mannen kennen hiervan slechts één uitdrukking, die dan ook door àlle vrouwen begrepen wordt, doch op de Canarische eilanden gebruiken herders al sinds mensenheugenis dit systeem om te communiceren. Deze taal reduceert het Spaans tot 2 klinkers en 4 medeklinkers. Dat is nog eens een idee voor een nieuwe Nederlandse spellinghervorming - zoiets als 'Ola olala nostan onanan'!, want 'Spellingregels zelfs te moeilijk voor Groene boekje (28/8/2004). Ook in Duitsland zijn er problemen, want zo lezen we 'Spellingoorlog woedt in Duitsland' (22/8/2004). Nobelprijswinnaar Günter Grass e.a. zijn namelijk tegen een vereenvoudiging van de taal. Besluit: het talenprobleem in de EU is nog lang niet opgelost, gezien verscheidene EU-lidstaten zelf nog met problemen in hun eigen taal kampen...

'Weg met de grammatica' (20/1/2005), een nieuwe tendens die zeker één van de talenprobleem zal oplossen: de leerlingen zullen voor Taal zeker en vast betere cijfers halen op school! Maar of dit de taalbeheersing ten goede komt? De lezers wordt verzocht hierop zelf een antwoord te vinden. (En diegenen die in voorgaande zin een fout menen te ontdekken, mogen ook een grammatica-boek vastnemen...)

'Leerkrachten moeten gamen opnemen in het lessenpakket' (19/1/2005). Nog een garantie voor betere cijfers op school! Maar besteden de leerlingen niet al te veel tijd aan computerspelletjes? Een lesuurtje of twee per schooljaar tijdens de les Zedenleer over een bewuster en selectiever gebruik van computerspelletjes, zou dat niet al volstaan? Moeten leerlingen per sé ook op school spelletjes

spelen? Of misschien ligt het aan mij, misschien ben ik op mijn 34 jaar al een saaie oude vent geworden?

'Officieel: Limburgs is geen Nederlands' (8/1/2005) maar een zelfstandige taal - dus ook geen dialect. Aldus de conclusie van een eindejaarsstudent aan de universiteit van Groningen. Tiens, ligt Groningen niet in Friesland? En is het Fries al een officiële taal van de EU? In elk geval: Hip, hip, hoera! Nog een taal bij voor de EU! Alsof het er nog niet genoeg waren. En dan zou ik graag een lans breken voor het Antwerps als taal, want de manier waarop bijna de helft van de klinkers in de Nederlandse woorden systematisch omgevormd worden naar typisch Antwerpse klanken plus het samenvoegen van afzonderlijke woorden is zeker ook uniek in de taalkunde. Of wulde soems dakker een tiekenigeske baaj moak? (Zal ik dan Ruud De Ridder en de resterende Strangers oproepen om in de Algemeen Antwerpse Taalcommissie te zetelen?)

Gelukkig is er ook positief nieuws: 'Luxemburger is Europees kampioen vreemde talen' (30/12/2004). Dat is overigens best te begrijpen, gezien de geringe omvang van het land, de Europese instanties die er huizen en de talenhutsepot die er heerst. Zij hebben blijkbaar geen talenprobleem. Waar ik wel - met alle respect - een probleem mee heb, is dat volgens dezelfde statistiek Nederland op de tweede plaats komt (heeft nooit iemand de Nederlandse politici Engels of Frans horen spreken?), gevolgd door Denemarken, Malta, Zweden, Slovenië en dan op de 6e plaats: België.

'Les taximen de Madrid devront parler anglais' (Franstalige Metro). M.a.w.: als het aan de burgemeester van Madrid ligt, zullen de taxichauffeurs vanaf nu Engels moeten spreken om hun licentie te kunnen behalen, dit met het oog op de Olympische Spelen van 2012. Hierbij vraag ik me af, of ze niet beter ook Chinees, Arabisch en Swahili zouden leren, om toch minstens drie vierde van de wereldbevolking zonder probleem naar hun hotel te kunnen voeren, waarvan de klanten wellicht een

adreskaartje op zak hebben om aan de taxi-chauffeur te kunnen tonen. Gelukkig kunnen we er 100% op vertrouwen dat de burgemeester van Madrid zelf als een heuse native speaker het goede voorbeeld geeft en vlekkeloos Engels spreekt! Hij zou anders nogal een figuuur slaan! In de Belgische universiteiten van de toekomst zal het er trouwens - met wat pech - ook zo aan toe gaan. Daarom wordt er op 23 april 2005 in de universiteit van Gent - gelukkig maar! - een symposium georganiseerd met als titel 'Geen Engels, geen diploma'. Hopelijk kan u in de volgende Horizontaal een uitgebreid verslag hierover lezen!

Maar, beste lezer, weest gerust, Horizontaal zal - met een beetje Esperanto - hoofdzakelijk in het Nederlands blijven verschijnen. Tenzij uiteraard een minister ons over een twintigtal jaar het Engels zal opleggen. Dan zullen we wel moeten. Maar moeten we dan het Amerikaans-Engels, Brits-Engels, Australisch-Engels, Indisch-Engels of een Pidgin-Engels gebruiken? Dat moeten ze er dan maar zeker bijvermelden! Ter informatie: in Japan wordt bijvoorbeeld de voorkeur gegeven aan Amerikaans-Engels, gevolgd door Brits-Engels. Buitenlandse leerkrachten die Australisch-Engels spreken, worden er zelfs vaak gewijgerd! Een Vlaamse germanist zal waarschijnlijk voor het Engels van The Queen kiezen. Maar probeer dat maar eens uit te leggen aan de Amerikanen, die niet gewoon maar per ongeluk, maar zelfs élke dag en met opzet (!) met hun auto op de pavement rijden, terwijl dit in Engeland het voetpad aanduid!

Als we nu eerst eens het Engels talenprobleem in de wereld probeerden op te lossen, alvorens het voor te stellen als dé EU-taal van de toekomst? En laten we dan pas beginnen aan het Europese talenprobleem. Of nee, laten we eerst de talenproblemen binnen in de afzonderlijke landen van de EU oplossen? Weg met de grammatica en hop! naar een eenvoudige, logische spelling. (Gezegend zijn diegenen die de Engelse spelling mogen vereenvoudigen!)

Als we nu eens logisch nadachten en het Esperanto invoerden? Zou dat niet eenvoudiger, sneller en eerlijker zijn? Want Esperanto is very plezanto! Vraag maar aan Louis Beaucaire!

Lode Van de Velde.

PS: ENGRISH of DUNGLISH?
Engrish.com is een site waarop grappige Engelstalige vertalingen uit Aziatische landen worden verzameld. Sinds kort is er ook www.dunglish.nl met slechte Nederlandse vertalingen van Engelse teksten en boodschappen. Grappig! (Met dank aan Ivo!)

[1] (Hebban) Olla Vogala Nestas hagunnan...

Esprimoj

Ne ĉiuj esprimoj, kiuj aperas en PIV, estas al mi tuj klaraj kaj kompreneblaj. Kaj mi konstatis ke, plej ofte, ankaŭ aliaj esperantistoj restas same kun lango frostinta antaŭ tiuj esprimoj. Mi renkontis la esprimon Zamenhofan: *ĉio de la kameleonaj manĝoj*! (vantaj promesoj). La esprimo estis enigmo por mi. Kaj ankaŭ iom ŝokis min ke la PIV-istoj indikis ĝin kiel Zamenhofan, dum, laŭ la antaŭa eldono, Zamenhof ne skribis 'kameleonaj' sed 'ĥameleonaj'. PIV nun ŝanĝis la antaŭe preferatan 'ĥameleono' al 'kameleono', kaj mi, obeema pro longa trejnado (mi edziĝis antaŭ tridek jaroj), sekvis. La aŭtoroj ne nur ŝanĝis la preferon, sed ankaŭ transprenis la ekzemplon, sed adaptis la formon, tiel - verŝajne ne intence - ŝajnigante ke Zamenhof uzis la formon kun k. La indikoj pri Zamenhofeco en PIV tamen devus esti fidindaj!

Mi nepre deziris kompreni la esprimon, kaj do konsultis libron, kiu povas igi min specialisto pri la vivo kaj kutimoj, deziroj kaj aspiroj de la kameleonoj.

Mi relegis mian Brehm:
"Dum tagoj kaj tagoj ilia sola moviĝo konsistas el surloka alpremo kaj forpuŝo de la branĉo sur kiu ili algluiĝas. La bradipo (*luiaard* = pigrulo en la nederlanda) kaj ĉiuj aliaj bestoj, kiuj vivas en arboj, pli sin movas ol la kameleono. Se ĝia apetito ne speciale akriĝis pro longa fastado, la kameleono restas senmova eĉ se ĝi rimarkas insektojn, kaj atendas trankvile ĝis unu el ili surfoliiĝas en ĝusta distanco." (El Brehm: *La vivo de la bestoj*.)

La kameleono estas do pli pigra ol la 'pigrulo' kaj tute ne ĉasas sian predon, nur atendas, sidas dum longaj tagoj, ĝis la manĝo estas tie, de kie ĝi povas ĝin flugigi en la buŝon. Do la manĝo de kameleono vere dependas de la fortuno, de la hazardo.

Grava en la esprimo estas la krisigno. Ĝi indikas ke temas pri emocia eldiro. Verŝajne la esprimo estas klara en ĝia kunteksto, sed ekster tio tamen iom tro elipsa. Pli bone estus: *ĉio dependas de la hazardo, kiel la manĝoj de la kameleono*; aŭ iom pli kripta: *ĉio certa, kiel la manĝoj de la kameleono*; promesoj en la aero (flugantaj) kiel la manĝoj de la kameleono.

La esprimo, ankaŭ forme, estas iom stranga. Ĝi estas partitiva genitivo, malofta en Esperanto. En la nederlanda, ĝi korespondas al: *('t zijn) allemaal van die...* do en tiu ĉi kazo: *'t zijn allemaal van die twijfelgevallen; 't zijn allemaal van die dingen, die ge nog moet afwachten*. Almenaŭ tiel mi interpretas la frazon. Kaj la klarigo, anstataŭ 'vantaj promesoj', verŝajne ankaŭ pli bone estus: 'dubaj esperoj' en la senco de io, pri kio oni ankoraŭ atendas ĉu ĝi vere realiĝos, tute proksime do de la vantaj promesoj, sed tamen iomete alia.

Dua esprimo, kiu kaŭzis al mi zorgojn estas *Fungon englutis*! kun, laŭ PIV, la signifo: fiaskis. Denove esprimo kun krisigno, do kun forta sento. En nia skribo ni, bedaŭrinde, ne indikas la frazan melodion, la akcentojn. Laŭ tio ĉu oni akcentas 'fungon' aŭ 'englutis' la situacio tute ŝanĝiĝas. Kio estas la teruraĵo? Ĉu ke oni englutis (anstataŭ manĝis, frandis, maĉis)? Ĉu ke la afero kiun oni englutis estis FUNGO?

Tiu ĉi esprimo aperas en la Proverbaro. Sufiĉas do konsulti la Frazeologion de la patro de Zamenhof por disponi pri ekvivalentoj en la germana, franca, pola kaj rusa. Tiu Frazeologio ne estas tiel facile trovebla, sed, feliĉe, en la Centra Oficejo de UEA ĝi troviĝas.

Jen, mi montru al vi kopion el tiu frazeologio:

Грибъ съѣлъ! Несолоно хлебалъ. Немазаго цѣловалъ. (См. Дать промахъ).	Mydło zjadł! Bąka strzelił (puścił). Z nosem poszedł.	Il s'est brûlé la moustache. Il s'est cassé le nez.	Er hat einen Bock geschossen. Er ist mit einer langen Nase davongezogen!

En la rusa la unua esprimo estas laŭlitere sama kiel la esperanta, kaj nur en tiu lingvo. Mi tamen ne sukcesis trovi iun ruson kiu konas, uzis, aŭdis iam la esprimon. Povas esti tamen, estas eĉ tre verŝajne, ke ĝi en la tempo de patro Zamenhof estis kutima! Unu el miaj korespondantoj rusaj trovis la esprimon (kaj ankaŭ la du aliajn) en enciklopedio pri rusa folkloro.

En la germana vi rimarkos ke la esprimo 'Li pafis bokon' (hij heeft een bok geschoten) korespondas al ĝi. La nederlanda 'Stoett' (plej grava libro pri proverboj) ankaŭ ne trovas taŭgan klarigon pri tiu 'bok'! Do fakte la esprimo estas lernenda (lerninda? Mi iomete pridubas.) kun ĝia signifo, kiel iu ajn vorto/radiko. Oni ja ĉiam rajtas uzi la sensukan esprimon 'li faris stultaĵon', ĉu?

Petro De Smedt

Honderd jaar groene boekje!

Op 9 augustus 1905 werd, tijdens het eerste Wereldcongres van Esperanto, in Boulogne-sur-Mer (Frankrijk) het "Fundament van het Esperanto" (Fundamento de Esperanto) aangenomen als onaantastbaar en onveranderlijk wetboek voor het Esperanto. Dat was een zeer wijs besluit, dat Esperanto behoedde voor de oneindige discussies en wijzigingen waaraan vele andere kunsttalen ten onder gingen. Zamenhof wenste dat het, terecht, als onaantastbaar zou beschouwd worden, met zijn eventuele druk- en andere fouten. Immers, als men discussie toelaat dan komt men in een straatje zonder einde. Zo werkt taal nu eenmaal. Zelfs nu kan men geen tien linguïsten, en zeker geen tien grammatici, vinden die er identiek dezelfde mening op nahouden.

Fundament: 5e herdruk, 1918

Al is ons groene boekje nooit uitgegroeid tot een cultusobject, zoals het rode boekje van Mao, toch vervult het een belangrijke rol. Als men het bestudeert, zoals ik zopas deed, dan groeit de bewondering ervoor met de dag. Al is het, onder andere, een aanpak van grammatica die toch grondig verschilt van deze die men gewoon is in een spraakkunstboek te vinden. De overheersende idee is er een, zoals G. F. Makking opmerkt in "Nia Fundamento sub Lupeo", van vrijheid (libereco) of, misschien juister verdraagzaamheid. Er wordt de esperantist zeer veel vrijheid gelaten, op elk gebied, grammaticaal, semantisch, stilistisch en elk ander. Waarschijnlijk komt het daardoor dat Esperanto mogelijk is, ondanks alle linguïstische wetten en overtuigingen die het tegendeel beweren. Door die vrijheid is men niet gebonden door geijkte uitdrukkingen, maar wordt men bewonderd om de eigen inbreng, om de eigen vindingen.

Het is mijn overtuiging dat Zamenhof met opzet voorbeelden in de "Ekzercaro" inbouwde om die vrijheid te onderstrepen. Dat geldt bij voorbeeld voor het gebruik van hoofdletters, voor het gebruik van het bepaald lidwoord en nog voor vele andere gevallen. Een fanatiek grammaticus ('t is niet moeilijk om voorbeelden te vinden! Neem om het even welk grammaticaboek ter hand.) decreteert hoet het MOET, en anders is het FOUT! Niets daarvan bij Zamenhof. (Lees er de "Lingvaj Respondoj" maar eens op na.). Ik weet dat sommige

esperantoleraars daar niet gelukkig mee zijn, maar zij dwalen. Ook in de "Universala Vortaro" vindt men zeer interessante zenuwknopen! Het genie van Zamenhof toont zich o.a. in het feit dat hij de basis van een taal wist te comprimeren in minder dan 1500 grondbegrippen (radikoj) en dat hij toch goed de grens wist te trekken tussen het mogelijke en het absurde. Indien niet dan hadden we voor oog *vídilo* gebruikt en niet *okulo*; voor oor niet *orelo* maar *audílo*; voor neus *flarílo* i.p.v. *nazo* en wie weet, voor lippen *kískusenoj* en niet *lípoj*. Bovendien heeft hij, door enkele verborgen voorbeelden, aangegeven dat als men iets (een dier, een ziekte) wil bespreken, men er een exacte naam voor nodig heeft. Dat had Frans Schoofs niet opgemerkt, toen hij drie verschillende esperantostammen met éénzelfde nederlands woord vertaalde (adder voor *aspído*, *kolubro* en *vípuro*).

Het was vroeger ontzettend moeilijk, wellicht onmogelijk, een herdruk van een werk te maken die helemaal overeenkwam met de vorige druk. Nu denkt men dat zoiets eenvoudig geworden is. Om zeker te zijn een facsimilé te verkrijgen heeft Albault, in zijn negende uitgave van het Fundamento, zijn toevlucht genomen tot fotocopie. En... toch is er, bijna onverklaarbaar, nog een fout ingeslopen! In het "Universala Vortaro" is het boventeken van de stam *ĉífon*' verdwenen! Ik heb een originele druk van het Fundamento geraadpleegd, en daar is het boventeken wel degelijk aanwezig.

Al vond Zamenhof (in het "Antaŭparolo") dat het "Fundamento de Esperanto" zich in de handen van elke esperantist (hij schrijft zelfs niet: goede esperantist, maar gewoon esperantist) moet bevinden als een constant controlemiddel, om hem te behoeden tegen elke afwijking van de weg van de eenheid, toch wordt het boek veel te weinig gebruikt en te zelden geraadpleegd. Als men het raadpleegt dan voelt men onmiddellijk dat in de verlopen honderd jaar de nationale talen zeer sterk veranderd zijn. De esperantotekst doet maar zelden ouderwets aan, terwijl de nationale talen heel erg gedateerd zijn. Dat geldt ook voor de "Eldono Flandra-Holanda" van Frans Schoofs. Daarom bereid ik een aangepaste, modernere, versie voor, die weldra zal uitgegeven worden, maar nu als "Eldono Nederlanda". Dat boekje is geen echt "Fundamento" want alleen de vijftalige (eigenlijk zestalige) uitgave heeft dat statuut.

Eigenlijk is het niet goed te begrijpen dat er slechts in veertien talen uitgaven van het Fundamento tot stand gekomen zijn. En onder die veertien bevinden zich zelfs enkele niet zo voor de hand liggende talen. Bovendien treden ze soms op onder voor ons niet zo duidelijke namen. Naast de "Flandra-Holanda" van Schoofs vindt men de "Bohema" (waarschijnlijk Tsjechische) en de "Jud-Hispana" (*Ladíno*, de Joodse taal die met het Spaans verwant is).

Uiteraard kan men het Fundamento gebruiken om Esperanto te leren. Ten slotte hebben de pioniers dat gedaan, en wel met groot succes. Indien men, in zijn moedertaal, voldoende grammaticaal geschoold is maar daardoor toch het logisch redeneren niet verleerd heeft, dan kan het. De vele bijkomende, en vaak zeer ingewikkelde regels die onze huidige esperantoleerboeken bevatten, zijn immers alleen nodig (men beseft dat te weinig) om de onlogische bouwsels van de nationale talen te verklaren.

Het "Fundamento de Esperanto" is ontegensprekelijk het belangrijkste boek in de wereld van het Esperanto. Men kan er weken en maanden mee bezig zijn om het grondig te bestuderen en te begrijpen en het verdient dat ook. Het gaat niet op dat er heel wat esperantisten zijn die het niet kennen en het nooit gebruikt hebben.

Petro De Smedt

Detail van de Ladino-uitgave:

Het mag misschien vreemd lijken, maar tweetalige opvoeding is eerder algemene regel dan uitzondering. De meeste mensen staan daar niet bij stil, maar er zijn slechts relatief weinig streken taalhomogene streken waar slechts één taal wordt gesproken in de wereld. Maar ook in die landen waar slechts één taal als officieel geldt, worden vaak meer talen gebruikt. Voeg daarbij nog het feit dat ook een dialect eigenlijk meestal een ander taalsysteem is dan de geldende officiële standaardtaal, en ons uitgangspunt wordt voldoende duidelijk aangetoond.

Het is intussen dan ook al lang als een mythe afgewezen dat tweetalige opvoeding een risico zou inhouden voor het goed beheersen van de aangeboden taalsystemen. Kinderen die met Esperanto als tweede of derde taal worden opgevoed, lopen dan ook geen enkel gevaar om een gebrekkige taalontwikkeling door te maken. Natuurlijk is het wel zo dat bij taalontwikkeling meestal ook een formeel luik is. Een deel van zijn taalbeheersing leert een kind immers niet thuis, maar op school. Lezen, spellen, schrijven zijn vaardigheden die op school worden geleerd. Ook de grammatica wordt meestal op school gezien. Kinderen die geen onderricht krijgen in één van hun moedertalen, zullen die formele kant van die taal dan ook niet zo goed beheersen, maar dat doet geen afbreuk aan hun algemene taalvaardigheid in de tweede taal.

Om die tweede taal en laten we vanaf nu enkel over Esperanto spreken voldoende ruim te leren beheersen, is het echter wel nodig dat het kind voldoende taalaanbod in diverse gebruikssituaties krijgt. Wanneer ouders onderling Esperanto als thuistaal hebben of wanneer er vaak Esperantogasten op bezoek komen, is dat misschien geen probleem. Waar Esperanto thuis echter door slechts één ouder wordt gesproken, is extra ondersteuning wel aangewezen. Het is dan ook niet te verwonderen dat in de loop van de geschiedenis van het Esperanto tal van ontmoetingen zijn opgezet, waarin ook kinderen aan hun Esperantotrekken konden komen.

De oudste daarvan is ongetwijfeld het Internacia Infana Kongreseto. Het is een soort vakantiekamp, vergelijkbaar met de tegenwoordig welig tierende sportkampen, waarin kinderen die Esperanto spreken, gedurende een week samen spelen en plezier maken. Deze 'kongresetoj' hebben traditioneel plaats in het kader van het Esperanto Wereldcongres (Universala Kongreso). Maar met de tijd kwam er meer nood aan andere bijeenkomsten waar kinderen welkom waren. Zo onstond PSI (Printempa Semajno Internacia), een bijeenkomst voor gezinnen die weliswaar voeling hebben met Esperanto, maar waar die taal binnen het gezin niet actief gebruikt wordt. Ook het IF, Internacia Festivalo, enigszins paradoxaal de afstammeling van de jongerenbijeenkomst, Internacia Seminario, dat telkens rond de jaarwisseling wordt georganiseerd, zette, een beetje noodgedwongen, zijn deuren open voor kinderen. Immers vele ouder geworden jongeren stichtten en gezin maar wilden nog wel hun Esperanto-belevenissen blijven voortzetten. Dus brachten ze hun kroost mee.

Een uitzonderlijke plaats neemt ongetwijfeld REF in: Renkontiĝo de Esperantaj Familioj. Deze bijeenkomst, die in 2005 voor de 27ste maal plaats vindt, is gegroeid uit de afspraak van enkele Hongaarse families om samen op vakantie te gaan. Het bijzondere aan de bijeenkomst is dat ze enkel openstaat voor gezinnen waarin Esperanto actief gebruikt wordt. Er wordt verwacht dat de kinderen Esperanto verstaan en minstens de eerste aanzet vertonen om het ook te spreken. De voertaal tijdens deze bijeenkomst is uitsluitend Esperanto en omwille van de grote verscheidenheid van nationaliteiten,

komen er relatief weinig 'krokodillen' voor. Dat laatste kan minder worden gezegd van IF en PSI, waarin het aandeel van Duitse en Vlaamse deelnemers relatief (te) groot is. Daardoor wordt de verleiding de eigen taal te spreken soms te sterk.

Er zijn nog andere initiatieven, NoRo, vergelijkbaar met IF, Somere,... en natuurlijk zijn er ook de bijeenkomsten die zich specifiek op jongeren richten, maar die zijn voor gezinnen met kinderen minder interessant.

Je zou dus kunnen zeggen dat er aanbod genoeg is. En toch... door een samenloop van omstandigheden bleek het voor Vlaamse gezinnen dit jaar niet mogelijk om deel te nemen aan PSI. De paasvakantie viel niet samen met de week waarin PSI werd georganiseerd. Daarenboven stond het vast dat een aantal personen volgende zomer niet aan REF zal kunnen deelnemen. Meer dan een jaar overleven zonder een echte Esperanto-injectie, dat leek te veel. Dus lanceerde het gezin op het einde van REF in Servië de idee om met Pasen enkele gezinnen uit te nodigen voor een weekje PREF, Paska Renkontiĝo de Esperantaj Familioj...of Prepara Renkontiĝo... of ... De naam en waar de letters voor staan doet er niet toe. Het belangrijkste was dat enkele gezinnen elkaar wilden ontmoeten om de vriendschap en de taal voedsel te geven. Het werd een waar succes.

Uiteindelijk kwamen vier gezinnen opdagen. Twee Vlaamse, een Zwitsers en het Duitse gastgezin, in totaal 15 personen met vijf verschillende talen en Esperanto, acht kinderen tussen 2 en 15 jaar oud. Op het programma stond een variatie van activiteiten: uiteraard eieren zoeken met Pasen, wandelen, bezoek aan dierentuin en wildpark, ijsschaatsen, bezoek aan een boerderijmuseum met volksspelen ter gelegenheid van Pasen en een bezoek aan Dachau en het Olympisch park van Munchen. Maar het belangrijkste en meest aangename was wel het gewoon samenleven als een groot gezin. Samen eten klaarmaken, samen eten, samen spelen...

Onze gastvrouw had ook een journalist uitgenodigd. Hij kwam binnenvallen toen we nog allemaal aan het ontbijt zaten. Hij had een behoorlijk diepgaand gesprek met de volwassenen terwijl de kinderen om hem heen krioelden, joelden en speelden... Kortom, hij ontdekte het Esperanto in zijn levende vorm en hij moest bekennen dat hij een voor hem totaal onbekende wereld had ontdekt. Het artikel dat hij in het dagblad kon laten verschijnen (op 1 april weliswaar), is dan ook een aangenaam en waardevol gevolg van dit toevallige, nieuwe initiatief.

PREF is niet uniek. Het was ook niet het eerste dergelijk intitiatief. Gelijkaardige evenementen komen ook elders ter wereld voor, maar meestal bereikt ons daarover geen informatie. Het gaat immers vaak om een relatief klein groepje van enkele families. Maar die initiatieven hebben hun eigen waarde en betekenis. Of er een tweede PREF komt? Wie weet. Misschien ooit eens, misschien nooit. Maar er komt zeker nog iets. PREF toont aan wat zo vaak wordt afgestreden: Esperanto leeft, Esperanto is echt doorgebroken. Toegegeven, het is geen wereldtaal geworden. Het is een taal geworden voor wereldwijde vriendschap, en dat is uiteindelijk wat de ontwerper ervan altijd heeft willen bereiken.

gvd

Wegens plaatsgebrek kon de Top 10 van de Esperanto-boekenverkoop van 2004 niet verschijnen in het vorige nummer.

Ziehier dan het overzicht van 2004:

<u>Boekendienst algemeen:</u> (+ aantal verkochte exemplaren)

1. Woordenboek EO-NE	(Petro De Smedt)	497
2. Hundo de Flandrio	(Ouida)	189
3. Uitgebreide Basiscursus (CD-rom)		163
4. Sagao de Njal	(onbekend)	94
5. La Ŝtona urbo	(Anna Löwenstein)	72
6. Esperanto sen Mitoj	(Marcus Sikosek)	61
7. Aventuroj de Pinokjo	(Carlo Collodi)	52
8. Cisko kaj Vinjo: La Brusela Bubo (Suske & Wiske)		50
9. Grammaire ABC (de Vleminck/van Damme)		44
10. Vortludoj	(Lode Van de Velde)	37
10. Tie ĉi tie	(Mikaelo Giŝpling)	37

<u>Literatuur Top 5</u>

1. Hundo de Flandrio	(Ouida)	189
2. Sagao de Njal	(Onbekend)	94
3. La Ŝtona urbo	(Anna Löwenstein)	72
4. Aventuroj de Pinokjo	(Carlo Collodi)	52
5. Tie ĉi tie	(Mikaelo Giŝpling)	37

Alle werken zijn te koop bij:

Vlaamse Esperantobond:
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen:

03/234.34.00
butiko@fel.esperanto.be

①

②

Uitgebreide Basiscursus ③

Esperanto

Ontdek de vele mogelijkheden van de INTERNATIONALE TAAL

✓ alle grammatica in slechts 12 lessen, incl. begeleiding
✓ met uitspraaktraining
✓ vervolgcursus in romanvorm
✓ woordenboek + woordentrainer

Dit nummer brengt een keuze uit het taalmateriaal betreffende het thema mondelinge communicatie. Daarnaast vindt u ook mijn voorstel van vertaling van de oude ballade van Heer Halewijn. Uitzonderlijk is dit keer de oorspronkelijke tekst eraan toegevoegd zodat de vergelijking vlot kan verlopen.

Korpopartoj en kunteksto (5) **BUŜO, LANGO**

(N.B. Ĉiuj difinoj kaj multaj klarigoj en la teksto fontas el PIV2)

1) BUŜO kaj LANGO

Por lernemuloj: Leginte la suban ekzercon, provu rediri ĝin kovrante alterne la partojn markitajn per vertikala linio kaj la nemarkitajn

a) La buŝo kiel komunikilo

La buŝo estas rigardata kiel organo de...
| la parolo.
La parolo eblas danke i.a. al la
| voĉkordoj[1], al la lango[2] ktp.
La (inter)komunikiĝo povas esti skriba aŭ ...,
..., ...
| buŝa, parola, voĉa.
Kio alia povas esti buŝa?
| ekzameno, testo, interkonsento, aprobo[3], promeso, minaco[4], konsilo, averto[5], literaturo....
Iuj lingvoj uzas ne nur buŝajn vokalojn[6], sed ankaŭ
| nazajn, (= nazalajn) vokalojn.
Kiu psika emo klarigas jenan proverbon:
'Koro tro plena -- buŝo parolas[z]'?
| Ĉe iuj personoj ekzistas la psika emo (la neceso?) komuniki pri siaj emocioj.
Zamenhof inventis alian version, uzante 'senti' kaj 'prezenti':
| Kion koro sentas, lango prezentas[z 7].

N.B. Gramatika problemo: Kiu el jenaj frazoj estas ĝusta kaj kiu malĝusta?
a) Kion koro sentas, lango prezentas[z].
b) Kion koro sentas, estas prezentata de la lango.
Vidu sampaĝe noton 1.

Sama ideo: *Hij heeft er de mond vol van:*
| Li ĉiuokaze parolas pri tio.
| Pri tio lia buŝo superfluas.

N.B. Kp. ĉiuokaze / ĉiaokaze!
Vidu sampaĝe noton 2.

Jen alia ekzemplo kun la verbo 'superflui':
Se vi verŝas[8] tro da biero (aŭ da iu ajn likvo) en glason, la biero ...
| superfluas[9] (super la randon de la glaso).
Sed ne ĉiu ŝatas elmontri siajn emociojn.
Kp.: 'La koro de saĝulo[10] wijze prudentigas[11]...
| lian buŝon' (Malnova Testamento).
Alivorte: 'Ju cerbo pli prudenta[12], ...,
| des lango pli silenta[z]'.
Eĉ pli, iuj volas ŝajnigi la malon de siaj emocioj: 'Ofte kantas la buŝo, kiam ...
| ploras la koro[z]'.
Kaj ni malfidu hipokritulojn[13], precipe se ili hipokritas piecon[14]. Pri tiaj uloj oni povas diri:
'En buŝo Biblio, ...
| en koro malpio[z]'.
Por birdoj oni ne parolas pri buŝo sed pri...
| beko.
Kiel ni komprenu jenan esprimon: 'Birdo kantas laŭ sia beko[z]'?
| Ĉiu sekvas sian naturon.
Zamenhof uzis 'beki' en la senco de 'manĝi' kaj ankaŭ en la senco de 'kanti'. 'Se birdo tro bekas, ...
| la katon ĝi vekas'.
Li ne estis tre indulga[15] por/al iaj parolemuloj: 'El la buŝ' multaj vortoj eliras, ...
| sed ne ĉiuj ion diras[z]'.
Nek por promesemuloj[16]: 'Ofte mano forgesas,...
| kion buŝo promesas[z]'.
Iu povas havi lertan[17] buŝon aŭ glatan buŝon. Diferenco?
| havi lertan buŝon: paroli facile, lerte;
| havi glatan buŝon: paroli karese, dolĉe, lerte flate[18].

Noto 1. Frazo b) malĝustas. La paro 'tion..., kion' povas esti resumata en 'kion'. Tio okazis en a). En frazo b) tamen, la plena paro estas 'kion..., tio estas' (kaj ne 'tion estas'!)

Noto 2. Kp. PIV: Ĉiaokaze = kia ajn estas la okazo (wat er ook mag gebeuren...).
Ĉiuokaze = je ĉiu okazo (in elk geval, telkens).

Testu vin! *Reesperantigu la subajn vortojn kaj uzu ilin en kunteksto.*

1 stembanden 2 tong 3 goedkeuring 4 bedreiging 5 waarschuwing 6 klinkers 7 Waar het hart vol van is,vloeit de mond van over 8 gieten 9 loopt over 10 een wijze 11 maakt wijs 12 wijs, verstandig 13 schijnheiligen, huichelaars 14 vroomheid 15 toegeeflijk 16 die graag beloven 17 handig 18 vleiend

Pri iu, kiu ofte esprimas kontraŭdirajn opiniojn aŭ ordonojn, oni povas diri, ke li 'el la sama buŝo ...
| blovas varmon kaj malvarmon[z, 17].
Alia versio de la esprimo : Sama buŝo blovas varmon kaj malvarmon[z].
Plia esprimo pri la sama ideo estas: 'Paroli
| per du langoj'.
Se iu estas konata de ĉiuj, oni diras, ke lia nomo ... lango.
| estas sur ĉies lango.
Kelkaj nederlandaj esprimoj kun la vorto *'mond'*:
Zijn mond voorbij praten:
| paroli senpripense aŭ eldiri sekreton.
Een grote mond opzetten:
| esti impertinenta, paroli ofende[18]
Iemand naar de mond praten, spreken (zeggen wat hij graag hoort):
| paroli laŭ ies plaĉo [DS]
Jen mallerta ekkrio de iritata profesoro al siaj tro petolaj[19] lernejanoj:
"Nun finfine silentu! Ĉiufoje, kiam mi malfermas la buŝon, azeno ekparolas!"
Jen kelkaj nederlandaj esprimoj kun la vorto *'tong'*: Kion ili signifas kaj kiel oni tradukus ilin?
*- een **beslagen** tong hebben:*
havi ŝliman[20] langon [PIV],
pro misdigesto, en signo de misdigesto
*- op zijn tong **bijten** (zwijgen uit ergernis, om zich te beheersen):*
mordi al si la lipojn, silenti pro indigno, por regi siajn emociojn, reteni siajn emociajn reagojn, kateni sian langon en la buŝo.
*- **boze** tongen (boosaardigen) beweren, fluisteren...:*
malicbuŝuloj (malica[21]) asertas, flustras...
Maliculo= kiu emas malbonfari[28] kontraŭ aliaj.
*- een **dubbele** tong hebben (anders spreken naargelang de omstandigheden, niet oprecht zijn):*
*-met een **dubbele** tong praten, met twee monden spreken (onoprecht zijn):*
Paroli per duobla lango, paroli hipokrite; malsincere.
*- een **fijne** tong hebben (een fijnproever zijn):*
Li estas gastronomo (specialisto pri la arto de la manĝado), li havas fajnan langon.
*- een **fluwelen** tong hebben (mooi, vleierig kunnen praten):*
Kapabli paroli bele, flate. Havi mielan[24] langon, mielan voĉon, nesincere dolĉan.
*- een **geslepen** tong hebben (verraderlijk, boosaardig zijn):*
Havi serpentan langon, perfidan kaj malican.
*- een **gladde** tong hebben (welbespraakt zijn, goed kunnen praten):*
Havi glatan (lertan) langon. Esti **glatlanga**.
Kiu posedas la talenton facile kaj bele paroli, kiu estas facilparola, elokventa. Oni povas konvinki, influi iun per (sia) 'glata buŝo'.
*N.B. Ekskurseto pri la interesa vorto '**glata**'.*
Kio estas glata ŝtono?
(sen elstaraĵoj[25], sur kies surfaco la mano glitas facile, sen obstakloj);
glata vango? (sen falt(et)oj[26], sen sulk(et)oj;
glata felo[27] de kato? (preskaŭ glita);
glata maro, akvo? (sen ondoj, sen sulkoj);
tia akvo kompareblas kun...? (spegulo);
glata vojo? (sen sulkoj, sen kavoj[28], ebena vojo); glata laboro? (sen baro[29], sen malhelpo[30]);
glata stilo? (kiu fluas facile);
glate kombitaj haroj? (sen bukloj[30]);
glate razita mentono[31]? (perfekte);
glate rabotita[32] tabulo[33]? (tre bone ebenigita); malglata vojo? (malfacile irebla);
malglata koncersacio? (ne flua, haltanta);
vivi sate kaj glate[34];
per kio oni glatigas tabulon, lignon[35]? (per rabotilo);
per kio oni glatigas ferpecon[36]? (per fajlilo[37]);
kio estas la malo de 'glatiĝanta frunto'[38]? (sulkiĝanta frunto).
Testu vin! . *Reesperantigu la subajn vortojn kaj uzu ilin en kunteksto.*

17 met twee monden spreken = dubbelhartig (geveinsd, vals) zijn 18 krenkend, beledigend 19 ondeugend 20 letterlijk: modderig 21 boosaardig 22 kwaad doen 23 schaden 24 mielo honing 25 uitsteeksel 26 rimpels 27 vel, bont 28 kuilen 29 belemmering 30 hinder 30 krul 31 kin 32 geschaafd 33 plank, bord 34 verzadigd en probleemloos 35 hout 36 stuk ijzer 37 vijl 38 voorhoofd

- *zijn* ***hart*** *op de tong/ op de lippen dragen/ hebben (vrijuit spreken, loslippig zijn):*
Paroli libere aŭ malkaŝe[39].
- *zijn tong* ***hangt*** *hem op zijn schoenen,*
Pro laciĝo lia lango elŝoviĝas.
- *een* ***kwade*** *tong hebben (kwaadspreken):*
Klaĉi, kalumnii.
- *het* ***lag*** *me, brandde op (het puntje van) de tong (ik wilde het juist zeggen):*
Ĝi ŝvebis[40] sur la pinto de mia lango; mi havis ĝin sur la pinto de la lango; ĝi ŝvebis ĉe mi sur la lango [z].
- *een* ***lange*** *tong hebben, lang van tong zijn (veel praten of kwaadspreken of alles overbrengen):*
Multe paroli, esti parolema, aŭ kalumnii aŭ klaĉi, ĉion raporti.
- ***lastertongen*** :
kalumniantoj, kalumniuloj.
Ili diras mensogojn pri aliaj por malutili[23] al ilia reputacio
- *de tong aan de dokter* ***laten zien:***
Montri sian langon al la kuracisto.
- *wie* ***liegt*** *verbrandt zijn tong*
Kiu mensogas, la propran langon brogas[41] DS
- *de tongen komen* ***los*** *(men begint te spreken):*
La langoj liberiĝas, senbridiĝas.
- *een* ***losse*** *tong zijn (babbelziek of kwaadsprekend of loslippig zijn):*
Esti babiladema, klaĉema, malsekretema
- ***over*** *de tong gaan, rijden, gehaald worden (in opspraak zijn),*
Kompromitiĝi, esti kompromitita.
- ***rap*** *van tong zijn (welbespraakt zijn):*
- ***rad*** *van tong zijn (vlug kunnen spreken of nooit verlegen zijn met een antwoord):*
Esti facilparola.
- *een* ***scherpe*** *tong hebben (hatelijk, snijdend spreken, een tong als een scheermes hebben):*
Havi akran langon, esti akralanga, esti ofenda, insulta, malica
- *het* ***smelt*** *(als boter) in de mond, op de tong (is lekker zacht en sappig):*
Tio estas ege bongusta, franda, logas[42] la guston
- *dat* ***streelt*** *het gehemelte, de tong (smaakt lekker):*

- *de tong* ***uitsteken*** *tegen iemand (uit plagerij of spot):*
(Moke) elŝovi la langon kontraŭ iu.
- *heb je je tong* ***verloren, ingeslikt****? (kun je niet antwoorden?):*
Ĉu vi englutis vian langon? Ĉu vi ne kapablas respondi?
Testu vin! *a) Reesperantigu la subajn vortojn kaj uzu ilin en kunteksto.*

39 openhartig 40 zweven 41 broeien lokken

UITWERKING VAN VERTAALOPGAVE 2005-2 Sinjor' Halvin'

1 *Heer Halewijn zong een liedekijn,*
Al wie dat hoorde wou bij hem zijn.
Kanteton kantis sinjor' Halvin'
Kiu aŭdis ĝin, volis vidi lin.
3 *En dat vernam een koningskind,*
Die was zo schoon en zo bemind.
Kaj princin' eksciis tion,
Aminda estis ŝi tiom.
5 *Zij ging al voor haar vader staan:*
«Och vader, mag ik naar Halewijn gaan?»
Alpatris la juna princin':
"Ho patro, mi renkontu lin!".
7 *«Och neen gij dochter, neen gij niet!*
Die derwaart gaan en keren niet.»
"Vi ne, filin', iru tien!
De tie nenia reven'!"
9 *Zij ging al voor haar moeder staan:*
«Och moeder, mag ik naar Halewijn gaan?»
Alpatrinis la juna princin':
"Ho patrin', mi renkontu lin!".
11 *«Och neen gij dochter, neen gij niet!*
Die derwaart gaan en keren niet.»
"Vi ne, filin', iru tien!
De tie nenia reven'!"
13 *Zij ging al voor haar zuster staan:*
«Och zuster, mag ik naar Halewijn gaan ?»
Alfratinis la juna princin':
"Ho fratin', mi renkontu lin!".
15 *«Och neen gij zuster, neen gij niet!*
Die derwaart gaan en keren niet.»
"Vi ne, fratin', iru tien!
De tie nenia reven'!"
17 *Zij ging al voor haar broeder staan:*
«Och broeder, mag ik naar Halewijn gaan ?»
Alfratis la juna princin':
"Ho frato, mi renkontu lin!".
19 *«'t Is mij al eens waar dat gij gaat,*
als gij uw eer maar wel bewaart
En gij uw kroon naar rechten draagt.»
"Egalas al mi, kien vi iros,

La honoron vi nur ne perdu
Kaj vian kronon dece portu".

22 *Toen is zij op haar kamer gegaan*
En deed haar beste kleren aan.
Al sia ĉambro impetis ŝi,
Plej belajn vestojn metis ŝi.

24 *Wat deed zij aan haren lijve ?*
Een hemdeken fijnder als zijde.
La korpon ne kovris tuko ajna,
Sed ĉemizo el silk' plej fajna.

26 *Wat deed zij aan haar schoon korslijf ?*
Van gouden banden stond het stijf.
Kian korseton ŝi elektis?
Kun oraj bendoj ĝin interplektis.

28 *Wat deed zij aan haren roden rok ?*
Van steke tot steke een gouden knop.
Kion ŝi metis sur sian ruĝan jupon?
Oran butonon de punkt' al punkto.

30 *Wat deed zij aan haren keerle?*
Van steke tot steke een peerle.
Por la rob' ŝi belan perlon
Metis sur ĉiun kudreron.

32 *Wat deed zij aan haar schoon blond haar?*
Een krone van goud en die woog zwaar.
Kion ŝi metis sur la frunton?
Ege pezan oran kronon.

34 *Zij ging al in haar vaders stal*
En koos daar 't beste ros van al.
Ŝi iris al la patra stalo
Rajdonte per forta ĉevalo.

36 *Zij zette zich schrijlings op het ros,*
Al zingend en klingend reed ze door 't bos.
Rajde ŝi sidis sur la ĉeval',
Kante, tinte ek al l'arbarval'.

38 *Toen zij dat bos ten halven kwam,*
Halewijn zaan (spoedig) haar tegen kwam.
Kiam duonvoje ŝi trovis sin,
Fulme alrajdis sinjor' Halvin'.

40 *Hij bond zijn peerd aan eenen boom,*
De jonkvrouw was vol angst en schroom.
Li ĉevalon ligis al arbo dika.
Dume ŝi staris en terur' panika.

42 *«Gegroet», zei hij, « gij schone maagd,*
«Gegroet», zei hij, «bruin ogen klaar!
Kom, zit hier neer, ontbind uw haar!»
"Saluton", li diris, "vi belulin',
"Sidiĝu, brunokula fraŭlin'!
Malligu la harojn, mi petas vin!"

4) VERTAALOEFENING VOOR 2005-4

Heer Halewijn (2)

45 Zo menig haar dat zij ontbond,
Zo menig traantje haar ontron (ontvloeide) .
47 Zij reden met malkander voort
En op de weg viel menig woord.

mondelinge overlevering,
opgetekend in de 19de eeuw.

Vragen en/of opmerkingen uitsluitend en recht-streeks aan de redacteur van de rubriek sturen:

Emiel Van Damme,
Albert -I- straat 44, B-1703 Schepdaal.
retadreso: emile.vandamme@belgacom.net

De voorbije maanden zijn weer verschillende literaire jubilea gevierd.

In januari 1605, vierhonderd jaar geleden dus, verscheen het eerste deel van *El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*, dat door Fernando de Diego in het Esperanto is vertaald als *La Inĝenia hidalgo Don Quijote de la Mancha*. Dit boek, dat door velen wordt beschouwd als één van de beste werken uit de wereldliteratuur, is bij FEL verkrijgbaar tegen de prijs van 55,18 euro.

Op 24 maart was het honderd jaar geleden dat Jules Verne overleed (zie voor meer informatie http://www.jules-verne.nl of http://www.jules-verne.net). Twee van zijn werken zijn vertaald in het Esperanto: de roman *La verda radio* en het romanfragment *Esplorvojaĝo*, waarin Esperanto een grote rol speelt. Beide zijn verkrijgbaar bij de boekendienst van UEA.

Op 2 april werd de tweehonderdste verjaardag van de geboorte van Hans Christian Andersen herdacht (zie http://www.hca2005.com). Bij FEL zijn de volgende Esperantovertalingen van zijn werk te verkrijgen:

- La Marvirineto: 11,17 euro
- La Novaj vestoj de la Imperiestro: 5,97 euro
- Fabeloj de Andersen (bundel) 86,51 euro

Honderdvijfenzeventig jaar geleden, op 1 mei 1830, werd te Brugge Guido Gezelle geboren, ongetwijfeld de belangrijkste Vlaamse dichter van de negentiende eeuw. Een selectie van zijn gedichten (waaronder *Het schrijverke*, *O 't ruischen van het ranke riet* en *Dien avond en die rooze*) is in het Esperanto gepubliceerd onder de titel *Se aŭskultas la animo* (7,10 euro bij FEL).

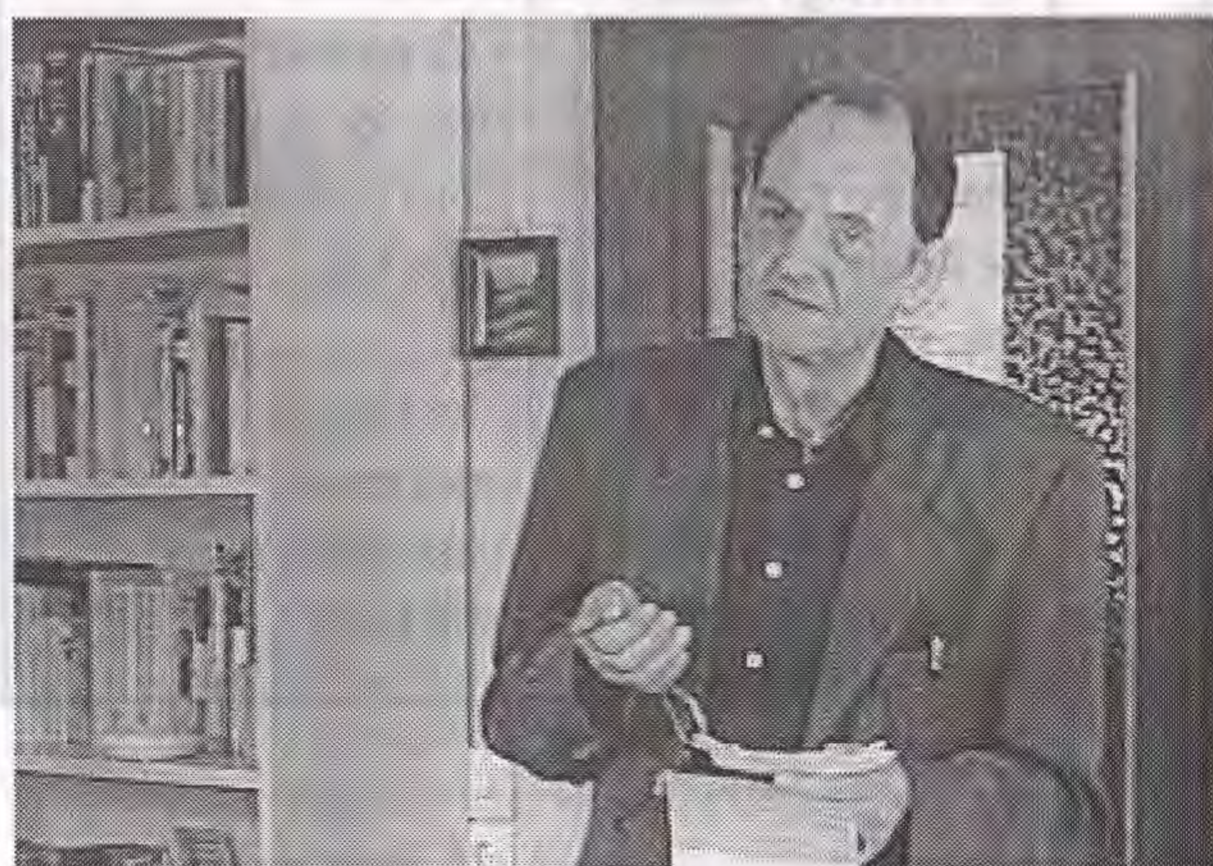
Ter gelegenheid van moederdag publiceren wij hiernaast het origineel en de vertaling van *Moederken* door H. Vermuyten.

Moederken	Patrinjo
't En is van u hiernederwaard, geschilderd of geschreven, mij, moederken, geen beeltenis, geen beeld van u gebleven.	Sur tero ne desegnitaĵ' pentraĵ', pri vi atestas; ho patrinet', neniu bild', portret' de vi min restas.
Geen teekening, geen lichtdrukmaal, geen beitelwerk van steene, 't en zij dat beeld in mij, dat gij gelaten hebt, alleene.	ne lumenprem', krajona bild', skulptaĵo ne en ŝtonon, krom tiu bild' kiun en mi postlasis vi kiel donon.
o Moge ik, u onweerdig, nooit die beeltenis bederven, maar eerzaam laat ze leven in mij, eerzaam in mij sterven.	Ĉi tiu bild' ... ho, ke mi ne pro malmerit' ĝin fuŝu; ke vivu ĝi pie en mi, kun ĝi en mort' mi kuŝu.

Herzberg, Duitsland, 8-10 april 2005

Op initiatief van het Interkultura Centro Herzberg (zie p. 17) werd een bijeenkomst georganiseerd om te overleggen over de toekomst en het beheer van Esperanto-archieven en -bibliotheken. Tijdens de voorbije jaren zijn enkele pioniers overleden en is er weinig overleg tussen de vele verzamelaars van Esperanto-dokumenten. De meesten kennen elkaar zelfs niet eens. Er waren elf deelnemers: negen uit Duitsland, één uit België en één uit Litouwen. Twee Hongaren waren op het laatste moment verhinderd.

Overzicht van de problematiek (Detlev Blanke)
De meest recente gedetailleerde en betrouwbare opsomming van Esperantobibliotheken dateert van 1980: 'Konsultlibro pri Esperantaj bibliotekoj kaj muzeoj' van Marinko Gjivoje, Zagreb. De laatste belangrijke bijeenkomst over dit thema tijdens een wereldcongres vond plaats en Wenen in 1992. Arpad Mathé is ooit begonnen aan een inventaris, maar dit werk werd nooit voltooid.

Detlev Blanke

Het is volledig onduidelijk hoeveel grote Esperanto-verzamelingen er zijn. Gjivoje telde er 31 in 21 landen (criterium: minstens 1000 boeken). Mathé had er 120 in 30 landen. Internationale samenwerking is quasi onbestaand. Een poging om een uitwisselingssysteem voor ontbrekende exemplaren te creëren had geen succes. Noch de Esperantobeweging als geheel, noch de leiders van de groepen beseffen welke verantwoordelijkheid zij hebben voor het doorgeven van de informatie aan de volgende generaties. Binnen de beweging zijn er ook nauwelijks professionele bibliothecarissen en archivarissen.

De basisprincipes die in acht genomen moeten worden, zijn:

- het zorgen voor het werk dat al gedaan is
- niet alleen verzamelen, maar ook ordenen
- de verzameling ter beschikking stellen aan gebruikers (ook buiten Esperanto-kringen)
- de verzameling doorgeven aan volgende generaties

Wat dit laatste betreft zijn enkele grote collecties in gevaar gekomen, omdat de ondertussen overleden oprichters niet de passende oplossing hebben kunnen vinden. De collectie van Károly Fajszi (1911-2004) heeft een betrouwbare nieuwe beheerder. Twee nog levende verzamelaars hebben de overdracht van hun collectie na hun overlijden reeds geregeld: die van R. Haupenthal zal naar de Katholische Universität Eichstedt gaan, die van D. Blanke naar het Bundesarchiv Berlin.

Toch werd al enkele keren vastgesteld dat een collectie die als 'veilig ondergebracht' beschouwd werd, in gevaar kwam omdat na verloop van tijd de beheerder andere prioriteiten stelde.

Situatie van enkele bibliotheken

Hamburg (Benno Klehr)
De eerste Hamburgse Esperanto-groep werd opgericht in 1904. Vóór WO II werd de collectie verdeeld onder de leden. In 1946 werd de groep heropgericht en werd de bibliotheek terug verzameld. Na een aantal verhuizingen heeft de bibliotheek nu een stabiele lokatie. In 1993 werd een catalogus in dBase gemaakt. Die werd ondertussen omgezet in Excel, maar na de omzetting zijn enkele problemen onopgelost gebleven: de alfabetische ordening is problematisch en er is geen zoekscherm meer. Er is ook een papieren catalogus. Voor de publicatie van de catalogus op internet acht de huidige verantwoordelijke zich niet bekwaam.

Aalen (Detlev Blanke)
De situatie is vermoeilijkt wegens het overlijden van Adolf Burkhardt.

Wenen (Detlev Blanke)
De collectie zal binnenkort verhuizen naar een plek die technisch wellicht beter uitgerust is.

Hongarije (Zsófia Kóródy)
Károly Fajszi (1911-2004) is pas beginnen verzamelen na zijn pensionering. In het begin beperkte hij zich tot enkele onderwerpen, maar uiteindelijk is zijn collectie uitgegroeid tot één van de grootste ter wereld. Hij heeft zelf een papieren catalogus samengesteld. De collectie is nu ondergebracht in de Hongaarse Nationale Bibliotheek voor Anderstalige Literatuur; de verantwoordelijke is bode.ilona@oik.hu. Informatie over de collectie staat op http://www.oik.hu/eszperanto/gyujtemeny.htm (in het Esperanto). Via internet kan al een deel van de catalogus geraadpleegd worden op http://www.oik.hu/menu/smweb.htm (alleen in het Hongaars). Het is een 'afgesloten' collectie, waaraan niets meer zal toegevoegd worden. Elders in het land heeft de Hongaarse Esperantovereniging een gebouw gekregen waar de archieven ondergebracht worden. Het gebouw is eigenlijk te groot om door de vereniging alleen beheerd en onderhouden te worden.

Kortrijk (Roland Rotsaert)

Voorstelling door Roland Rotsaert

Het reeds vermelde boek van Gjivoje geeft een goed beeld over de oorsprong en het statuut van het 'Fonds Vanbiervliet'. Meerdere vrijwilligers werken er elk enkele dagen per maand, o.m. Hugo Rau, Pierre De Backer, Joost Vander Bauwhede en Leo De Cooman. Deze laatste heeft, met medewerking van anderen, een voorlopige catalogus gepubliceerd op http://users.telenet.be/griza_leono/.
De bedoeling is dat de catalogus ooit geïntegreerd wordt in de algemene catalogus van de Vlaamse bibliotheken.

Het fonds is nog steeds gehuisvest in de stedelijke openbare bibliotheek van Kortrijk en deze bibliotheek zorgt ook nog voor het inbinden van de tijdschriftencollecties. Op dit ogenblik wordt uitgekeken naar een gesprek met de onlangs benoemde nieuwe directeur van de bibliotheek. Op middellange termijn zou de bibliotheek moeten verhuizen naar een nieuw gebouw.

Spanje (Roland Rotsaert)
Na het overlijden van Luis Hernandez Yzal in februari 2002 is de situatie van het Hispana Esperanto-Muzeo (HEM) (Sant Pau d'Ordal, omgeving Barcelona) onduidelijk geworden. Van een deelnemer aan het Spaans congres, eind 2004, werd vernomen dat het HEM door een groep een bezocht werd. Meer gegevens zijn er niet, maar het lijkt erop dat de zoon van de oprichter, zoals beloofd, het HEM op afspraak opent.

R. Rotsaert beschikt over een catalogus (in dBase) van de boeken- en tijdschriftencollectie van het HEM rond 1995-1996. Hij denkt aan een mogelijkheid om die op het internet te publiceren. Een probleem is de bestandsgrootte (telkens ongeveer 4 Mb).

In dezelfde streek (Moiá) bevindt zich een andere belangrijke Esperanto-bibliotheek: 'Ramon Molera Pedrals'. Er waren regelmatige contacten met het HEM. De collectie wordt verder verzorgd door de dochter van de oprichter, Ana Maria Molera. Het laatste contact dateert van begin 2002.

Dresden (Wolfgang Schwartz)
Tijdens WO II werd Dresden volledig verwoest, maar veel materiaal is bewaard gebleven in de omgeving van de stad en nu worden nog regelmatig interessante documenten gevonden. De collectie is ondergebracht in het centrum 'Marie Hankel' (een schrijfster en dichteres, 1844-1929). De documenten (foto's, krantenartikels, brieven…) zijn ook van belang voor de lokale geschiedenis (zowel van de arbeidersklasse als de burgerij) en er zijn uitwisselingen met heemkundigen. De grote problemen zijn de financiering van het centrum en de ontsluiting (catalogering) van de verzamelde informatie.

Centrale catalogus
Volgens Detlev Blanke is het probleem al tientallen jaren bekend: één centrale, wereldwijde catalogus van boeken en tijdschriften zou vermijden dat elke bibliotheek telkens opnieuw de basisgegevens van elk document moet registreren. In het verleden mislukte de samenwerking omdat alle grote collecties reeds hun eigen (professioneel gemaakt en meestal van hogerhand opgelegd) systeem hadden en daarvan niet konden of wilden afstappen.

Roland Rotsaert denkt dat het internet nieuwe mogelijkheden biedt. Een groep vrijwilligers zou, in samenwerking met de uitgevers, onmiddellijk alle nieuw verschenen boeken en tijdschriften kunnen registreren (op voorwaarde dat er voor beide soorten publicaties een internationaal aanvaarde catalogeringsmethode bestaat – te onderzoeken). Dit kan de basis zijn voor een virtuele boekhandel en abonnementendienst (beide activiteiten worden nu in Esperantokringen op een zeer onefficiënte wijze uitgevoerd).

Bibliotheken zouden zich hierop kunnen baseren voor de registratie van hun nieuwe aanwinsten. In een latere fase zouden ook de al gepubliceerde werken er kunnen aan toegevoegd worden. Een centrale catalogus zou het ook mogelijk en zinvol maken om te zoeken naar fouten: bijvoorbeeld verkeerde spelling van auteur, uitgever, plaats van uitgave… Wat tijdschriften betreft zou ook de inhoud kunnen ontsloten worden.

Informatiebronnen

Op papier:
- Interlingvistiko kaj esperantologio: vojoj al la faka literaturo.(Rotterdam:UEA, 2003)
- Bibliografio de Internacia Lingvo (Petro Stojan, Georg Olms Verlag, 1973)
- Enkonduko en la Librosciencon de Esperanto (Nürnberg: Pickel, 1968)

Op internet:
- www.esperantoland.de/ebea (Bernard Pabst, retrobibliografio - aanvullende informatie op www.interlinguistik-gil.de/ebealink.html)
- www.uea.org/dokumentoj/bib/index.html (biblioteko de vortaroj)

Antiquariaten
Vaak kunnen Esperanto-uitgaven gevonden — en desgewenst gekocht worden — op sites als www.ebay.com, www.zvab.com en www.abebooks.com.

Conclusies
Ondanks de ruime bekendmaking van het seminarie was het aantal deelnemers toch beperkt. Niettemin vonden alle aanwezigen het initiatief zeer leerrijk en zij achten het nuttig om het seminarie volgend jaar te herhalen. Tijdens het wereldcongres in Vilnius zou ook al een bijeenkomst van bibliothecarissen kunnen

Groepsfoto

georganiseerd worden.

Omdat alle deelnemers veel andere taken hebben, zal gezocht worden naar iemand buiten de groep om de coördinatie te verzorgen. Een eerste opdracht zou het opstarten van een Yahoo-groep kunnen zijn.

Er wordt vaak geklaagd over geldgebrek, maar eigenlijk zijn er genoeg middelen. Het zijn vooral de goede projecten die ontbreken. Het voorstellen en verdedigen van een project bij een sponsor en de latere administratieve opvolging is een gespecialiseerde taak en wordt bij voorkeur toevertrouwd aan een andere persoon dan degene die het project uitwerkt.

Roland Rotsaert
(foto's: Zsófia Kóródy)

[1]Een voor Belgen interessante vermelding hierin is de 'Esperanto-Catalogue' (27 p.) die een zekere Coen in 1957 gemaakt heeft voor het Mundaneum. In het SAT-jarlibro van 1929-30 is een Jean Coen uit Schaarbeek vermeld. Over het Mundaneum verscheen een artikel in Monato, maart 2004, p. 17-18.

[2]In 2004 werd een beknopte geschiedenis van de groep gepubliceerd: '100 Jahre der Zeit voraus' (met cd-rom).

Interkultura Centro Herzberg (ICH)

Het ICH bestaat al tientallen jaren en fungeert nu o. m. als centraal opleidingscentrum voor de Duitse Esperantoverenigingen. Zoals de naam al suggereert, is het takenpakket ruimer dan alleen Esperanto: ook andere verenigingen en onderwerpen komen aan bod.

Het centrum heeft een vergaderlokaal voor 10 tot 15 personen, voorzien van alle moderne apparatuur. Voor grotere groepen stelt de stad Herzberg passende ruimtes ter beschikking.

Sedert enkele jaren worden ook het archief en de bibliotheek uitgebouwd. Naast de Esperanto-boeken en -tijdschriften zijn er secties met videobanden (de overzetting naar dvd wordt onderzocht), taalcursussen, affiches, e.a. De catalogus van de videotheek kan op de website geraadpleegd worden.

Deelname aan een ICH-activiteit kan gecombineerd worden met een toeristische uitstap. Herzberg ligt in het midden van Duitsland (ongeveer 500 km van Antwerpen), aan de rand van een groot natuurgebied. Er is een ruim aanbod aan hotels en gastenkamers.

Website: www.ic-herzberg.de (lijkt niet goed te werken met Netscape)
e-mail: esperanto-zentrum@web.de
telefoon +49-5521-5983
Grudenhagenstr. 6, DE-37412 HERZBERG-HARZ

Bedreigde talen

De helft van de wereldbevolking gebruikt de acht meest verspreide talen: Chinees, Engels, Hindi, Spaans, Russisch, Arabisch, Portugees en Frans. Slechts 4 % van de wereldbevolking gebruikt de 96 % van de ongeveer 6000 andere talen. (Metro-F, 10.2.2005, www.unctad.org)

Gebarentaal

In slechts drie generaties is een goed gestructureerde, eenvormige gebarentaal ontstaan in een Bedoeïnendorp in de Negev-woestijn. Door een erfelijke afwijking zijn 150 van de 3500 inwoners doof. Wegens het grote aantal doven wordt de taal door al de dorpsbewoners gebruikt. (Die Welt, 8.2.2005, gebaseerd op een artikel in 'Proceedings of the National Academy of Sciences')

Engels in Wenen

'Zo slecht is mijn Duits niet. Ik kan inkopen en in een restaurant bestellen. Maar ernstig: ik woon hier sedert een jaar en ik volg een cursus Duits. De mensen zijn zeer vriendelijk en helpen mij. Iedereen spreekt Engels en allen zijn blij dat te tonen.' (Ex-model en schrijfster Waris Dirie, op de opmerking dat ze in Wenen woont zonder Duits te kennen, Der Spiegel, 11/2005)

Zuid-Afrika wordt ééntalig

Zuid-Afrika is goed op weg om over twee of drie generaties ééntalig te zijn. Er zijn twee belangrijke oorzaken: het Engels heeft meer prestige en de regeringspartij vindt dat één taal beter zou zijn voor de eenheid van het land. Zuid-Afrika dreigt zo zijn ziel te verliezen. (The Star, 17.3.2005, via Taalpost)

Gedaan met Latijn?

Het Franstalig onderwijs in België denkt er ernstig over na om het vak Latijn in het middelbaar onderwijs te schrappen. (Metro-F, 14.2.2005, overgenomen van Le Soir.) De volgende dag was er al een reactie van Ecolo en van leraars Latijn. (www.latin.be.tf)

Italiaans verdwenen

De teksten van persconferenties van de Europese Commissie waren vroeger beschikbaar in alle 20 EU-talen. Vanaf februari 2005 werd dit beperkt tot Engels, Frans en Duits. Dit lokte protest uit van de Italiaanse commissaris en haalde ook de Italiaanse pers. (BBC News, via Taalpost)

Les compagnons du devoir

In februari 2005 werd in Brussel een project voorgesteld waar een internationale groep bouwvakkers, naar middeleeuwse traditie, samen woont, leert en werkt. Enkele jonge Fransen kwamen er zich bijscholen, leerden Nederlands, maar klaagden erover dat het Nederlands van hun taalcursus weinig te maken had met het taalgebruik op de werkvloer. (Brussel deze week, 17.2.2005)

Zijn 'native speakers' goede taalleraars?

Er wordt algemeen aangenomen dat een vreemde taal het best onderwezen wordt door iemand die deze taal als moedertaal heeft, maar is dat wel zo? Bhaskaran Nayar, zelf afkomstig uit Myanmar, heeft er bedenkingen bij. Volgens hem dringen taalleraars uit Engeland of de Verenigde Staten hun culturele achtergrond op aan de leerlingen. De leerlingen moeten trots blijven op hun eigen cultuur en niet slaafs de denkpatronen van de Engelstalige landen volgen. (The Yomiuri Shimbun, 3.2005, via Taalpost)

Esperanto

Italiaans, Russisch en Pools via Esperanto

Op http://www.xenteam.it/eo/ staan lessen in het Esperanto voor bovenvermelde talen. Klik op 'l'esperanto - lingua ponte'. (esperanto-en-bruselo, Massimo RIPANI)

Esperanto-ondertitels op dvd-films

Senlime, de Esperanto-vereniging van de regio Rijn-Maas, stelt gratis Esperanto-ondertitels (als .srt-bestand) van enkele films ter beschikking van geïnteresseerden. Met behulp van de nodige software kunnen deze ondertitels bijgevoegd worden op een (door de gebruikers te maken) kopie van de originele dvd. Let wel: niet alle dvd-spelers zullen de nieuwe versie kunnen afspelen. Een lijst met films (ook van andere vertalers dan Senlime) en technische informatie staan op www.senlime.org en http://www.ifrance.com/Senlime/Kino/Tekniko.htm.

Drees

De Nederlandse filmjournaals worden op het internet gezet. Nu kan iedereen o.m. een stukje horen van de toespraak in het Esperanto van de beroemde naoorlogse politicus W. Drees. Zie www.beeldengeluid.nl/template_subnav.jsp?navname=polygoon_weekjournaals&category=collectie_informatie&artid=18271; het verslag van de openingszitting van het Wereld-Esperantocongres in 1954 begint aan 13:54. (e-hist)

Hongarije

De boeken- en tijdschriftencollectie van de Károly Fajszi heeft een definitief en veilig onderkomen gevonden. Zie uitgebreide informatie op http://www.oik.hu/eszperanto/gyujtemeny.htm. (ret-info)

Cuba

Behalve in het Spaans, Portugees, Engels en Frans publiceert het Cubaanse nieuwsagentschap AIN zijn berichten ook in het Esperanto. Zie http://www.ain.cu of rechtstreeks www.ain.cubaweb.cu/idioma/esperanto/principalesperanto.htm. Reacties zijn welkom bij ainnews@ain.cu. (ret-info)

Nieuws over Rusland

Op www.novajxojelrusio.blogspot.com kunnen geïnteresseerden voortaan in het Esperanto een selectie lezen van de berichten die in de Russische media verschijnen. (kir.shvedov@mail.ru)

Gebarentaal

Gestuno (www.safat.com/gestuno.html) bestaat al een hele tijd als project voor een eenvormige, wereldwijde gebarentaal. Op basis van Gestuno en Esperanto werd Signuno ontwikkeld, een strikt genormeerde vorm van Esperanto in gebarentaal. Esperantosprekers zouden zich zo ook via gebarentaal kunnen verstaanbaar maken en het zou doven kunnen motiveren om Gestuno verder te ontwikkelen. (http://geocities.com/signuno/)

Konversacia Maratono

Esperanto-Antverpeno invitas vin partopreni konversacian maratonon, por ĉiuj kiuj deziras praktiki la parolatan lingvon.

Despli por tiuj kiuj planas viziti kongreson, ni organizas la maratonon komence de la somera ferio, nome je la 1a kaj 2a de julio 2005, inter la 10.00 kaj 17.00a horo.

La prezo estas 15 eŭroj tage, inkluzive trinkaĵojn kaj panmanĝon kun supo, aŭ 5 eŭroj por duona tago sen manĝo. (Manĝo kostas 5 eŭrojn.)

Aliĝu aŭ petu pli da informoj ĉe: ivo@fel.esperanto.be

Karaj sportemuloj,

Esperanto Antwerpen invitas vin partopreni printempan grupan bicikladon en la regiono de la poldera vilaĝo Doel.

Ekzistas ekologia bicikla vojplano preter *Verdronken land van Saeftinghe*, *Emmapolder* kaj *Doel*. Estas du distancoj: 16 kaj 33 km kaj eblas prunti biciklojn en Doel.

Eddy Van den Bosch jam kolektas nomojn de biciklemuloj kaj provizore fiksis la daton je dimanĉo, la 5-an de junio. Sed li poste plu sciigos pli da detaloj (alven-loko kaj horo, konsiloj, ktp.) Bonvolu kontakti Eddy per retmesaĝo: eddyvdbosch@belgacom.net aŭ telefone:03/744.00.48.

De gegevens over de clubprogramma's moeten op de redactie toekomen vóór de 10de van elke even maand. Laattijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden op de INFO-pagina opgeslagen, zodat men via het internet het juiste programma kan opvragen.

ANTWERPEN – Groep "Esperanto-Antwerpen"
www.geocities.com/esperanto_antwerpen

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.15 uur. Iedereen is welkom.

vrijdag 6 mei : Harald Schicke (DE): "Ginseng, de miraculeuze geneeskundige plant uit Korea" – met projectie; nadien proeven. Na de voordracht zal Jeong-ok Koreaanse zangen ten gehore brengen, begeleid door het Koreaanse instrument Gangu.
vrijdag 13 mei: Anita Scheenaerts: "IJsland" – met projectie en film.
vrijdag 20 mei: Jakvo Schram: "De Hond van Vlaanderen".
vrijdag 27 mei: Brian Moon (GB/LU): derde voordracht over de Baltische staten: "Estonië" – met projectie.
vrijdag 3 juni : Carsten Mischke (DE): "Waarom werven voor Esperanto?"
vrijdag 10 juni: Eddy Van den Bosch: "Radioprogramma's in Esperanto".
vrijdag 17 juni: Iwona Kocieba: "Interlinguistiek V": komparo de Novial/Okccidental kaj Interlingua+skiza evoluo de E-o
vrijdag 24 juni: Cor van Ekelenburg: "Dinosaurussen" – met projectie.

Meer details over het programma kan je vinden op de web -pagina's van FEL, op het programmabord in het clublokaal of in het informatiekastje aan de voordeur. Of telefonisch via 03 234 34 00.

BRUGGE – Paco kaj Justeco

Zaterdag 4 juni 2005: Voordracht van Ionel ONET over Roemenië en Dracula in het zaaltje van De Gulden Spoor 't Zand 22, 8000 Brugge. De lunch voor diegenen die hiervoor inschrijven gaat door op een gereserveerde plaats beneden om 12 uur. De dagschotel kost ongeveer 12 euro en is door iedereen zelf ter plaatse te betalen. Naderhand gaat dan iedereen naar het zaaltje boven. De voordracht begint om 14u. Inschrijven voor de lunch vóór 30 mei op het nummer 050/675178 of via e-post op <Heidi_Goes@yahoo.com>

BRUSSEL – Esperantista Brusela Grupo
http://users.belgacom.net/EBG

Opgelet: nieuwe vergaderplaats: gebouw Van Maerlant, op de hoek van de gelijknamige straat en de Belliard-straat, tegenover het Leopoldpark, dicht bij metro-station Maelbeek. Aangezien dit gebouw tot de Europese Instellingen behoort, is er een vrij strenge controle. Bezoekers gelieve zich op voorhand aan te melden:
Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14, helene.falk@skynet.be

Om per e-post op de hoogte gehouden te worden van de activiteiten van de Brusselse groep, stuur je een leeg berichtje naar: esperanto-en-bruselo-subscribe@yahoogroups.com.

GENT – La Progreso
http://www.esperanto.be/gent

Clubhuis: "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77.

Zaterdag 21 mei: Jaarlijkse zoektocht door Gent (met keuze Esperanto of Nederlands), dit jaar met als thema "de verdwenen wateren". Vertrek tussen 13.30u en 14.30u vanuit het "Vredeshuis" in de Sint-Margrietstraat. Na de wandeling rond 18.00u is er een broodmaaltijd voorzien. Deelnamekosten: 10 euro zoektocht + maaltijd
2,50 euro enkel zoektocht
Zaterdag 25 juni: Jacques Huys gidst ons weer voor een interessante stadswandeling. De uitleg is zoals vorig jaar in het Nederlands maar ditmaal verkennen we het Sint-Pietersplein en omgeving. Wie wil deelnemen komt om 14.00u naar het pleintje voor de ingang van de Sint-Pietersabdij. Daarna voorzien we ergens in de buurt samen iets te gaan eten en er gezellig na te praten.

De beginnerscursus loopt nog tot 7juni, elke dinsdagavond van 19.00u tot 21.00u.

Boekbesprekingsavond van 19.00u tot 21.00u; datum zie website La Progreso

HASSELT – Esperanto-klubo Hasselt
Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: 011 72 00 75.

KALMTHOUT – La Erikejo
http://users.pandora.be/La.Erikejo/Index.htm

Bijeenkomsten vinden telkens plaats vanaf 20 uur in het

Parochiecentrum van Heide (achter de kerk, vlakbij het NMBS-station *Heide*) tenzij anders vermeld.

Donderdag 19 mei: Lezing door Yves Nevelsteen: FLEJA, de jongeren Esperantobeweging in Vlaanderen.
Donderdag 16 juni: Onze jaarlijkse wandeling gaat dit jaar naar de 'Staartse Duinen" in Huijbergen (naast Essen). Na de wandeling bezoeken wij een drankgelegenheid in de omgeving. Vertrek: Station van Essen om 19.30

Info: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49, wma.desmet@belgacom.net.

KAPELLE – Esperanto-Grupo "Meza Zelando"
Voor onze avonden, de laatste vrijdag van de maand om 19.30 u., worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
esperanto.kortrijk@esperantoland.org
Opgelet: Nieuwe locatie voor onze activiteiten: Erfgoedhuis zaal 2, O.L.Vrouwstraat 45 te Kortrijk tel. 056 27 74 24. Elke vierde maandag van iedere maand (met uitzondering van juli en augustus). De derde maandag indien de vierde een feestdag is.

Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96 / Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30.
Bezoekers van andere clubs melden bij voorkeur hun komst. Dit laat ons toe hen beter te ontvangen en hen te verwittigen bij verandering van locatie.
De **stadsbibliotheek van Kortrijk** beschikt over een uitgebreid **Esperantofonds**. Er is gelegenheid dit fonds te bezoeken. Geef een seintje aan Daniëlle Demeyere, bibliothecaris tel. 056-27 75 00 (algemene balie). Of stuur een berichtje naar Daniëlle.Demeyere@kortrijk.be.

LEUVEN - Esperanto 3000
http://www.esperanto.be/esperanto3000

Zoals steeds gaan al onze activiteiten door in het Cultureel Centrum, Brusselsestraat 63, Leuven. Voor de meest recente informatie over ons programma kan je steeds terecht op onze webpagina.

woensdag 11 mei: Vespero 3000: Tafelspellen
woensdag 28 juni: Vespero 3000: Boulogne-sur-Mer

LONDERZEEL
Cursus voor beginners elke dinsdag 14-16 u, en voor gevorderden elke donderdag van 20-22 u. in Hof ter Winkelen.
Informatie en contact: Frederik Vanden Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65, of: J.P. Fertinel, Haan 47, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 300 652.

NOLIMES (Nord-Limburga Esperanto-Societo)
(met zetel in PEER)
http://users.skynet.be/sky53810/

NOLIMES vergadert elke eerste donderdag van de maand van 20 tot 22u in Cultureel Centrum "'t Poorthuis", Zuidervest te Peer.

De elementaire cursus wordt gegeven op de overige donderdagen van de maand, zelfde plaats en tijd, door Henri Schutters.
Iedere woensdag voormiddag van 10 tot 12 u leidt Julia Kelchtermans ook een elementaire cursus Esperanto in het kader van de stedelijke taalateliers.

OOSTENDE – La Konko
Inlichtingen bij Marc Cuffez, tel. 0486 36 23 65 of bij Else Huisseune, tel.: 059 43 30 58.
E-post: la.konko@tijd.be

Conversatie-avonden op maandagen 9 en 23 mei en 13 juni 19-21 uur
cursus 1e jaar: elke woensdag om 18-20u op 18 en 25 mei en 1,8,15 en 22 juni
cursus 2e jaar: elke woensdag om 15-17u op 11 mei en 15 juni plus een bijeenkomst op 13 juli en 17 augustus van 15-17 uur. Esperantisten die aan de kust met vakantie zijn, zijn welkom op deze samenkomst Gelieve contact te nemen met Raymond Wylleman op 059 502708
Viering einde werkjaar op maandag 27 juni om 19u

La Konketoj
(Info: Els Huisseune tel 059 43 30 58)

In de Consienceschool: maandag en vrijdag 13u-13u30 (niet tijdens schoolvakanties)
In het lokaal (ouderen): dinsdag 19-20 u (niet op 29 maart en 5 april)

TIENEN – La Hirundo
http://home.tiscali.be/lahirundo/

De maandelijkse vespero's vinden plaats in:
FOS 214 -De Klimop, Donystraat 8 te 3300 Tienen.
Volgende datum: 28 maart, van 19u30 tot 21u30

Zaterdag 21 mei: Jaarlijkse SEL-wandeling (Ciney)
Maandag 30 mei: vespero: cursus gevorderden/conversatie
Maandag 27 juni: vespero: cursus gevorderden/conversatie
juli en augustus: geen activiteiten
Woensdag 14 september: start basiscursus

17 & 18 september: Hirundo-tweedaagse Kelmis / Aken
Inschrijvingen afgesloten!

Esperantocursus - De Nobel:
(Locatie: P.I.S.O., Alexianenweg 2, Tienen.
Data: 1, 8, 15 en 22 maart, telkens van 19 tot 21u.

Voor info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46 – Fax: 016 81 52 46.

TURNHOUT
Cursus voor gevorderden op dinsdag 9-11u. Dinamo/ Warande, Congoplein 1, Turnhout.

ROTTERDAM – Merkurio
Samenkomst de 1ste en 3de woensdag – uitgezonderd in juli en augustus – om 19.45 u. in het Centra Oficejo, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam.

RADIO-UITZENDINGEN
Voor een overzicht van de uitzendingen in Esperanto én een archief, surf naar:
http://www.radioarkivo.org

ESPERANTO-AKTIVECOJ INTERESAJ POR FLANDROJ

Dank' al la junula asocio FLEJA, ĉiuj povas tre facile havi superrigardon pri la Esperanto-aktivecoj en kaj ekster Flandrio; laŭ kronologia aranĝo: http://users.telenet.be/esperanto/fleja/aktivecoj.htm

Multiculturele Dag te Peer op zondag 15 mei 2005

Op zondag 15 mei 2005 (Pinksteren) neemt de Noord-Limburgse Esperanto-Vereniging (NOLIMES) deel aan de multiculturele dag te Peer. Deze happening heeft plaats op het Armand'Preudhommeplein aan de Sint-Trudokerk (tegenover Cultureel Centrum "'t Poorthuis").

Dan hebben de traditionele Torenfeesten plaats. Tevens is er een markt voor tweedehandsboeken, zijn er Afrikaanse, Griekse en Turkse dansen en hapjes, Henna-schilderen, percussie, handwerk, enz. Er wordt eveneens toneel (wagenspel) opgevoerd.

NOLIMES is aanwezig met een Esperanto-infostand met o.a. een affiche met een vredeswens in Esperanto, en vertaald in 70 talen. Op deze stand liggen ook boeken en tijdschriften ter inzage, en kan er informatie over Esperanto verkregen worden. Aan de kinderen werd een tekening bezorgd om in te kleuren. Bij het binnenbrengen ervan kunnen ze deelnemen aan een ballonwedstrijd. De tekeningen worden bij de infostand uitgehangen.

Programma

10.00 Opbouw infostand
11.00 Eucharistieviering
11.45 Huldiging aan het monument voor de slachtoffers van de torenbezetting. De beiaard speelt op vraag van NOLIMES het Vredeslied en er worden vredesduiven en groene en witte ballonnen losgelaten.
12.00 Receptie en bezoek aan de standen
15.30 Optreden van kinderkoor van leerlingen van het vierde jaar van de basisschool. Zij zingen twee liederen in het Esperanto! Eerst het "Vredeslied" ("Himno de la Ĝojo") (Europese hymne, 9de symfonie van Beethoven) en daarna "Kampin-lando" ("Kempenland" van de beroemde Vlaamse componist Armand Preudhomme, geboren in Peer)

Dit lied werd door onze secretaris Jan Doumen in Esperanto vertaald, en is dus een ware primeur! Jan schreef ook de partituren voor vier koperinstrumenten : trompet, trombone, hoorn en tuba.

Wij doen hierbij een oproep aan alle Esperanto-sprekenden om in grote getale naar Peer te komen, en mee te zingen, mee te feesten, of een handje toe te steken op onze infostand, waarvoor reeds bij voorbaat onze hartelijke dank !

Bij regenweer staan de standen in cultureel centrum "'t Poorthuis" opgesteld.

Henri Schutters, voorzitter NOLIMES

Contactadressen in Vlaanderen

AALST *La Pioniro*, H. Dossche, Asserendries 103, 9300 Aalst, tel.: 053 70 17 89.
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00, E-post: esperanto-antwerpen@fel.esperanto.be
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, 8310 St.-Kruis-Brugge, tel.: 050 35 49 35. E-post: gmae@xs4all.be.
BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, 1640 St.-Genesius-Rode, tel. 02 358 42 14, E-post: helene.falk@skynet.be
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, E-post: gent@esperanto.be
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, 3500 Hasselt, tel.: 011 72 00 75. E-post: marcel.aerts1@pandora.be. - A. Claessen, Zonnebloemstraat 13, 3590 Diepenbeek, tel.: 011 72 60 65 E-post: albert.claesen@pandora.be.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49. zie ook: users.pandora.be/La.Erikejo/Index.htm
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30. E-post: esperanto.kortrijk@esperantoland.org - Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto* 3000 Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: rogergoris@versateladsl.be.
LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain@skynet.be.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65 (gsm). - Raymond Wylleman, tel.:059 50 27 08, E-post: la.konko@tijd.com
PEER *Nolimes* H. Schutters, Panhovenstraat 10, 3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters@skynet.be.
ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK
TIENEN *La Hirundo* B. Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen, tel.: 016 81 52 46, e-post: bert.boon@skynet.be.
TURNHOUT Daniel Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.+fax: 014 45 13 29. E-post:dan.vanherpe@pandora.be

Contactadressen in Nederland

ALKMAAR Joh.Heijstra, Breedelaan 69, 1851 MB Heiloo, tel.(072) 5332344.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Molenstraat 20, 7607 AL Almelo. Tel. 0546 819403.
APELDOORN: Mevr. A. Schouten, Dintel 20, 733 MC Apeldoorn. Tel. 055 5332923.
BEVERWIJK *Stelrondo* R. Moerbeek, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (0251) 23 10 79.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77.
DEN HELDER *Esperanto-klubo Den Helder*, Kruiszwin 1205, NL-1780 LE Den Helder.
DEVENTER zie **ALMELO**.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.
GRONINGEN *Esperantocentrum*, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen, tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63 of (0118) 61 48 34.
LEIDSCHENDAM-VOORBURG: M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29. E-post: marjet.erasmus@zonnet.nl
MIDDELBURG zie KAPELLE
ROTTERDAM *Merkurio* P. Schuil, Park Vossendijk 331, 3192 XG Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TANEF/La Migranto Aad Demmendaal-o/d Brouw, Boekenrode 11, NL-3085 JA Rotterdam. E-post:a.m.demmendaal@planet.nl.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
VOORBURG: zie Esperantogroep LEIDSCHENDAM-VOORBURG
WIJLRE Esperantogrupo Marnolando, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM Esperantocentrum PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 233 54 33. E-post: esperanto@esperanto.be. Internet: www.esperanto.be
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00 E-post: yves@esperanto.be.
Esperanto-Nederland, Tulpstraat 110, 2841 AE Moordrecht (Nederland), Tel.: 0182-374058, E-post: sekretario@esperanto-nederland.nl.
Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. E-post: uea@inter.nl.net.
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Stein Hautekees, St Gillisplein,17 B-3300 Kumtich- Tienen, stein.hautekees@advalvas.be Zie ook: www.lahirundo.yucom.be
Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B-6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13. E-post: mardelforge@brutele.be.
Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorweg-esperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel:059 50 18 25.

Bestuursleden van FEL

Voorzitter: Ivo Durwael, Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem, 03 440.30.92 ivo@fel.esperanto.be
Ondervoorz.: Frans Croon, Laarstraat 56, 1910 Kampenhout, 016/65.59.44, frans.croon@kampenhout.be
Ondervoorz.: Flory Witdoeckt, Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, 059/70.29.14, flory@witdoeckt.be
Penningm.: Roland Rotsaert, Visspaanstr. 97, 8000 Brugge, rotsaert@esperanto.be
Secretaris: Lode Van de Velde, Hof Van Tichelen 20/3, 2020 Antwerpen, 03/899.08.73, lodchjo@yahoo.com
Bestuurslid: Agnes Geelen, Oudedoncklaan 20, 2100 Deurne agnes@esperanto.be
Bestuurslid: Walter vandenkieboom, Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, 059/70.29.14
Bestuurslid: Rob Ebenau, Mansionstraat 20, 2990 Wuustwezel rob.ebenau@pandora.be
Bestuurslid: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk jean-pierre.allewaert@pandora.be

HORIZON.TAAL

Tweemaandelijks tijdschrift over alternatieve communicatie en Esperanto

36ste jaargang 2005\3 (213) mei-juni

Kalender Voornaamste Esperanto-bijeenkomsten

(Voor meer informatie, contacteer de Vlaamse Esperantobond 03/234 34 00 of esperanto@esperanto.be)

10 - 12. junio
Printempa Renkontig^o 2005 (P.R. 2005) <http://www.esperanto-jongeren.nl/pr2005> en Middelburg, Nederlando. Nederlanda Esperanto-Junularo (NEJ) FESTOS 40-jariĝon de sia agado. Inf: rete: info@esperanto-jongeren.nl

2 - 9. julio
78-a SAT-kongreso
<http://www.geocities.com/sat_hr/kongres2005.html> (http://www.geocities.com/sat_hr/kongres2005.html) en Zagreb, Kroatio. Inf: Sennacieca Asocio Tutmonda (SAT) 67 av. Gambetta FR - 75020 Paris -Francio, rete: satesperanto1@free.fr <mailto:satesperanto1@free.fr>

13 - 23. julio
Renkontig^o de Esperanto-Familioj, REF-2005 <http://familioj.komputilo.org/ref2005.html> en la feriejo "Stanica Wodna" cxe la lago "Mokre", Mazurio, norda Pollando. Inf: Lars Sözüer, Gablenzstr. 44a, DE-47059 Duisburg, Germanujo, rete: lars.duisburg@gmx.de <mailto:lars.duisburg@gmx.de>

14 - 22. julio
15-a Internacia Esperanto Kongreso
<http://www.geocities.com/mtimermane/Verda_Ondo> en Rigo, Latvio. Temo: Folkloro kaj Turismo. Inf: Mara Timermane: mtimermane@hotmail.com <mailto:> aŭ mtimermane@yahoo.com <mailto:mtimermane@yahoo.com>

16 - 23. julio
Kultura Esperanto-Festivalo - KEF 2005
<http://www.esperanto.fi/kef2005/> en Helsinki. Inf: Finna Esperanto-Junularo, Siltasaarenkatu 15 C 65, FI-00530 Helsinki, Finnlando. Rete: hamalainen.riitta@kolumbus.fi <mailto:hamalainen.riitta@kolumbus.fi>

23 - 30. julio
90-a Universala Kongreso de Esperanto
<http://www.esperanto.lt/uk2005/index.html>, Vilnius, Litovio. Inf: Litova Esperanto-Asocio, Zamenhofo 5, LT-44287 Kaunas, Litovio. Tel.: +370-37-208503, +370-5-2391078, fakso: +370-37-228616. Rete: litova.ea@mail.lt <mailto:litova.ea@mail.lt>

31. julio - 7. aŭgusto
61-a Internacia Junulara Kongreso <http://www.tejo.org/ijk> en Zakopane, Pollando. Inf: 61-a IJK, Ireneusz Bobrzak, ul. Toruńska 82 m 133, PL-03-226 Warszawa, Pollando. Rete: ijk@info.org